ISSN 1392–6195 (print)
ISSN 2029–2058 (online)
JURISPRUDENCIJA
JURISPRUDENCE
2012, 19(4), p. 1439–1457.

TARNYBINĖS ATSAKOMYBĖS TAIKYMO PROBLEMINIAI ASPEKTAI

Gytis Kuncevičius, Violeta Kosmačaitė

Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto
Administracinės teisės ir proceso katedra
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius, Lietuva
Telefonas (+370 5) 271 4545
Elektroninis paštas: gytis.kuncevicius@mruni.eu; violetak@mruni.eu

Pateikta 2012 m. birželio 12 d., parengta spausdinti 2012 m. lapkričio 22 d.

Anotacija. *Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas (toliau – VTĮ) įtvirtina dvi atsakomybių rūšis, kurios pagal šį įstatymą gali būti taikomos valstybės tarnautojams: tarnybinė atsakomybė ir materialinė atsakomybė. Šiame straipsnyje nagrinėjami Lietuvos valstybės tarnautojams už tarnybinius nusižemgimus taikomos tarnybinės atsakomybės teoriniai ir praktiniai aspektai. Straipsnio autoriai analizuoja tarnybinės atsakomybės sampratos ypatumus, atskleidžiant kam, už ką ir kokia procesine tvarka gali būti taikoma ši atsakomybės rūšis bei kaip pritaikyta tarnybinė atsakomybė daro įtaką valstybės tarnautojo statusui. Taip pat straipsnyje vertinamos tarnybinės ir administracinės atsakomybių atribojimo problemos. Viena staipsnio dalis skirta aptarti procesinėms tarnybinės atsakomybės taikymo problemoms, kurios analizuojamos pagal tarnybinės atsakomybės taikymo stadijas. Šio mokslinio straipsnio tikslas yra aptarti probleminius stadijų vykdymo aspektus, juo nesiekiama nuodugniai ištirti ir aprašyti stadijoms būdingų veiksmų atlikimą.* ***Praktikoje daromas tarnybinės atsakomybės taikymo klaidas ir pažeidimus autoriai analizuoja remdamiesi teismų praktika dėl tarnybinių nuobaudų skyrimo.***

Reikšminiai žodžiai: *valstybės tarnyba, valstybės tarnautojas, tarnybinė atsakomybė, tarnybinis nusižengimas, tarnybinės nuobaudos.*

© Mykolo Romerio universitetas, 2012
© Mykolas Romeris University, 2012
ISSN 1392-6195 (print), ISSN 2029-2058 (online)
http://www.mruni.eu/lt/mokslo_darbai/jurisprudencija/
http://www.mruni.eu/en/mokslo_darbai/jurisprudencija/

Įvadas

Temos naujumas ir aktualumas. Valstybės tarnyba – konstitucinis Lietuvos santvarkos elementas, kuriam skiriamas dėmesys grindžiamas objektyviu poreikiu sukurti profesionalų, kompetentingą ir lojalų Lietuvos valstybei tarnautojų korpusą. Nuo pat Lietuvos valstybės nepriklausomybės atkūrimo buvo siekiama sukurti aukštus standartus atitinkančią valstybės tarnybą. Tokių tikslų siekiama ir dabar. Tai patvirtina ir tarnybinės atsakomybės instituto nuolatinis teisinio reguliavimo tobulinimas, pakeitimai ir reformos.

Tarnybinė atsakomybė teisiniu lygmeniu įtvirtinta tik 1999 metais, kai buvo priimtas VTĮ, skirtas valstybės tarnautojų korpusui, todėl santykinai galima tvirtinti, kad tai yra nauja atsakomybės rūšis Lietuvos teisinėje sistemoje. Valstybės tarnybos departamento prie vidaus reikalų ministerijos duomenimis, 2011 metais nestatutiniams valstybės tarnautojams buvo paskirtos 389 tarnybinės nuobaudos, o atsižvelgiant į tai, kad 2011 m. sausio 1 d. Lietuvoje tokių tarnautojų buvo 28 796 (55,2 proc. visų valstybės tarnautojų) – vidutiniškai viena tarnybinė nuobauda tenka 74 valstybės tarnautojams[1]. Remiantis šios institucijos ataskaitomis pastebima tarnybinės atsakomybės taikymo didėjimo tendencija, o tai tik skatina rimčiau ir iš esmės vertinti tokių pokyčių priežastis.

Tarnybinės atsakomybės svarbą yra pabrėžęs ir Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, jis konstatavo: „tai, kad valstybės tarnybos paskirtis – garantuoti viešąjį interesą valstybės ir savivaldybių institucijoms vykdant viešąjį administravimą ir teikiant viešąsias paslaugas, o ne privačius šia veikla užsiimančių darbuotojų interesus, lemia valstybės tarnautojų, kaip korpuso, ypatingą formavimo tvarką, jų teisinio statuso specifiką, *taip pat jų ypatingą atsakomybę visuomenei už jiems pavestų (patikėtų) funkcijų vykdymą.*“[2] Taigi valstybė turi garantuoti tokį teisinį reguliavimą ir praktinį jo taikymą, kuris užtikrintų ne tik formalias sąlygas tarnybinės atsakomybės instituto įgyvendimui, bet ir tai, kad asmenys, padarę pažeidimus valstybės tarnyboje, būtų realiai traukiami tarnybinėn atsakomybėn. Tai reiškia, kad turi būti garantuojamas atsakomybės neišvengiamumo principas.

Tarnybinė atsakomybė – sudėtinė Lietuvos valstybės tarnybos dalis, kuri tiesiogiai daro įtaką valstybės tarnybos žmogiškiesiems ištekliams, gerina jos įvaizdį visuomenėje bei didina žmonių pasitikėjimą ja, todėl straipsnio autoriai siekia ne aprašomuoju, o analitiniu-kritiniu metodu įvertinti tarnybinės atsakomybės reglamentavimą bei taikymo praktiką. Kita vertus, tarnybinės atsakomybės reguliavimas ir taikymas potencialiai aktualus gali būti kiekvienam valstybės tarnautojui, nes ji yra sudėtinė valstybės tarnautojo statuso dalis, dėl kurios taikymo atsiranda neigiamos pasekmės (ribojimai ar draudimai), o tai keičia jo teisinį statusą. Todėl nuoseklus šios atsakomybės reglamentavimas sudaro sąlygas išvengti klaidų ir sukurti profeseonalią valstybės tarnybos aplinką. Tema

---

1 Valstybės tarnybos departamento prie vidaus reikalų ministerijos 2011 metų ataskaita [interaktyvus]. Vilnius, 2012 [žiūrėta 2011-06-14]. <http://www.vtd.lt/index.php?1997726182>.

2 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas „Dėl kai kurių teisės aktų, kuriais reguliuojami valstybės tarnybos ir su ja susiję santykiai, atitikties Lietuvo Respublikos Konstitucijai ir įstatymams“. *Valstybės žinios.* 2004, Nr. 181-6708.

aktuali ir todėl, kad valstybės tarnautojų atsakomybės klausimais yra nuolat ir su progresyvia dimensija diskutuojama viešoje erdvėje, žiniasklaidoje, visuomenėje, pasmerkiant viešosios tarnybos atstovų veiksmus, susijusius su nekompetencija, naudojimusi tarnybine padėtimi, viešųjų ir privačių interesų painiojimu ir kt. Už pastarųjų ir panašių veikų atlikimą teisės aktai numato galimybę taikyti tarnybinę atsakomybę. Tad šio instituto teisinio reguliavimo spragos reikalauja nuolatinės analizės ir tobulinimo.

Šios straipsnio autorių žiniomis, išsamesnės valstybės tarnautojų tarnybinės atsakomybės instituto analizės Lietuvos mokslininkų darbuose nebuvo atlikta[3].

Šio straipsnio *tikslas* – atskleisti tarnybinės atsakomybės, kaip savarankiškos atsakomybės rūšies, ypatumus, išanalizuoti ir įvertinti šios atsakomybės teisinio reguliavimo ir taikymo probleminius aspektus.

Tyrimo objektas – tarnybinės atsakomybės teisinis reguliavimas ir taikymas.

Tyrimo uždaviniai: 1) išnagrinėti sąvokos tarnybinė atsakomybė turinį; 2) atriboti tarnybinę ir administracinę atsakomybes; 3) išanalizuoti ir įvertinti teismų praktiką tarnybinės atsakomybės taikymo klausimais, taip pat praktines šios atsakomybės taikymo problemas.

Tyrimo metodai: dokumentų analizės metodas taikytas vertinant teisinius dokumentus (įstatymus ir poįstatyminius bei teismų teisės aktus), reglamentuojančius bei susijusius su tarnybinės atsakomybės reguliavimu, taip pat analizuojant statistinius rezultatus; *sisteminės analizės* metodas leido atskleisti tarnybinės atsakomybės santykį (atribojimą) su kitomis teisinės atsakomybės rūšimis (drausmine, administracine); *analitinis-kritinis* metodas panaudotas nustatant tarnybinės atsakomybės norminio reglamentavimo ypatumus ir taikymo spragas.

1. Tarnybinės atsakomybės sampratos ypatumai

Tarnybinė atsakomybė – savarankiška teisinės atsakomybės rūšis, kuri gali būti aiškiai identifikuota pagal tai, kam ji gali būti taikoma, už kokius teisės pažeidimus ir kokia procesine tvarka. Tačiau teisės aktai, reglamentuojantys atsakomybės taikymą valstybės tarnautojams, įtvirtina ne tik tarnybinės, bet ir drausminės atsakomybės taikymo galimybę. Tad tik atlikus šių sąvokų vartojimo analizę galima daryti išvadas, ar šios sąvokos gali būti vartojamos kaip sinonimai, ar tai – skirtingos teisinės kategorijos.

Valstybės tarnautojų atsakomybės raida kito su kiekvienu nauju teisės aktu, skirtu valstybės tarnautojų statusui reguliuoti. Šių aktų analizė rodo, kad keitėsi ne tik atsakomybių pavadinimai, bet ir reguliavimo griežtumas ir išsamumas. Pirmasis specialus teisės aktas, skirtas valstybės tarnybai, buvo Lietuvos Respublikos valdininkų įstatymas[4], kurio 19 straipsnis nustatė, kad valdininkams, išskyrus tuos, kuriems įstatymų

3 Lietuvos valstybės tarnybos reguliavimo temomis rašė Jolanta Palidauskaitė, Alfonsas Laurinavičius, Andrius Valickas. Bendro pobūdžio tarnybinės atsakomybės instituto analizė (nesigilinant į tarnybinės atsakomybės taikymo praktines problemas bei neapžvelgiant teismų doktrinos) yra pateikta VTĮ komentare, kurį parašė Rasa Budbergytė, Alvydas Šakočius ir Dainius Žilinskas.

4 Lietuvos Respublikos valdininkų įstatymas. *Valstybės žinios*. 1995, Nr. 33-759.

numatyta speciali drausminė atsakomybė už tarnybinių pareigų ir draudimų nevykdymą ar pažeidimą, gali būti skiriamos darbo įstatymų nustatytos *drausminės nuobaudos*. Taigi, šis teisės aktas numatė dvi drausminės atsakomybės rūšis už tarnybinių funkcijų pažeidimus: drausminė atsakomybė, kuri taikoma pagal darbo teisės normas, ir speciali drausminė atsakomybė, kuri nustatoma specialiuose įstatymuose. Vėliau buvo priimti teisės aktai[5], kuriuose už tuos pačius tarnybinio pobūdžio pažeidimus nustatyta tarnybinės atsakomybės taikymo valstybės tarnautojams tvarka. Taigi, ir šiuo metu Lietuvoje valstybės tarnautojai už tarnybinius nusižengimus traukiami tarnybinėn atsakomybėn. Iš pirmo žvilgsnio gali atrodyti, kad viskas yra aišku. Tačiau akcentuotina, kad viešojo administravimo subjekte dirba ne tik valstybės tarnautojai, bet ir asmenys pagal darbo sutartį, kurie iš esmės už tokius pačius veiksmus[6], t. y. už drausminius nusižengimus, yra traukiami drausminėn atsakomybėn pagal Lietuvos Respublikos darbo kodeksą (toliau – DK) ir ją reikėtų skirti nuo tarnybinės atsakomybės, kuri yra taikoma pagal VTĮ. Pažymėtina ir tai, kad statutinių valstybės tarnautojų statusą reglamentuojantys specialūs įstatymai – statutai, daugeliu atveju kalba apie tarnybinės atsakomybės taikymą statutiniams valstybės tarnautojams, tačiau yra keletas teisės aktų, kuriuose įtvirtinamas drausminės atsakomybės institutas. Šis reguliavimas nereiškia, kad šie tarnautojai traukiami drausminėn atsakomybėn pagal DK[7]. Tai yra susiję su specifinėmis statutinių tarnautojų funkcijomis bei galimybe duoti privalomo pobūdžio nurodymus sau nepavaldiems asmenims. Todėl šių tarnautojų atsakomybės taikymo ypatumus nustato specialūs teisės aktai. Pavyzdžiui, Valstybės saugumo departamento statuto 33 straipnis[8] nustato, kad saugumo pareigūnams *už drausminius* nusižengimus skiriamos drausminės nuobaudos. Tačiau kai kurie teisės aktai nurodo, kad tarnybinės nuobaudos statutiniams valstybės tarnautojams gali būti taikomos už tarnybinį ar drausmės nusižengimą. Pavyzdžiui, pagal Tarnybos kalėjimų departamente statuto[9] 31 straipsnio 1 dalies 5 punktą pareigūnas gali būti atleistas iš tarnybos pažeidęs tarnybos drausmę; 11 straipsnio 1 dalies 2 punktas nurodo, kad į tarnybą Kalėjimų departamente arba jam pavaldžiose įstaigose negali būti priimtas asmuo, jeigu jis buvo atleistas iš tarnybos, pareigų ar darbo už *tarnybinį (drausmės)* nusižengimą ir nuo atleidimo dienos nepraėjo 5 metai.

Apibendrinant galima konstatuoti, kad drausminė ir tarnybinė atsakomybės teisės moksle yra traktuojamos kaip savarankiškos atsakomybių rūšys, tačiau pagal galiojančius teisės aktus kai kuriems statutiniams valstybės tarnautojams už tarnybinio pobūdžio

5 1999 m. liepos 8 d. buvo priimtas Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas, o 2002 metais jis buvo išdėstytas nauja redakcija.

6 Pavyzdžiui, jeigu valstybės tarnautojas, dirbantis savivaldybės administracijoje, vėluoja ateiti į darbą, jam už tai gali būti taikoma tarnybinė atsakomybė, tačiau jeigu į darbą vėluotų asmuo, toje pačioje savivaldybės administracijoje dirbantis pagal darbo sutartį, jam būtų taikoma drausminė atsakomybė pagal darbo teisės normas, nes pagal VTĮ 4 straipsnio 5 dalies 7 punktą, tokiems asmenims VTĮ nėra taikomas.

7 Lietuvos Respublikos darbo kodekso 16 skyrius nustato, kad darbo drausmės pažeidimas yra darbo pareigų nevykdymas arba netinkamas jų vykdymas dėl darbuotojo kaltės.

8 Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento statuto patvirtinimo įstatymas. *Valstybės žinios.* 2002, Nr. 73-3101.

9 Lietuvos Respublikos Tarnybos kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos statuto patvirtinimo įstatymas. *Valstybės žinios.* 2000, Nr. 39-1088.

nusižengimus yra taikoma drausminė atsakomybė pagal specialius statutus, kitiems gi tarnybinė atsakomybė taikoma už tarnybinio drausminio pobūdžio nusižengimus, tretiems tarnybinė atsakomybė taikoma už tarnybinius nusižengimus. Toks reglamentavimas, manytina, sukelia tam tikrą teisinę painiavą, kai iš esmės tie patys dalykai yra įvardinami skirtingomis sąvokomis, todėl, siekiant suvienodinti teisinį reguliavimą ir atriboti valstybės tarnybos teisę (kaip viešosios teisės šaką) nuo darbo teisės normų, tikslinga būtų tarnybinę atsakomybę taikyti valstybės tarnautojams, neišskiriant statutinių valstybės tarnautojų, o drausminę atsakomybę – asmenims, dirbantiems pagal darbo sutartį.

VTĮ nepateikia tarnybinės atsakomybės sampratos. Šio įstatymo 28 straipsnis tik įvardina, kad valstybės tarnautojai už tarnybinius nusižengimus traukiami tarnybinėn atsakomybėn. Taigi, praktikoje taikant analizuojamą atsakomybę svarbu nustatyti, kam ir už ką galima ją taikyti.

Pirmasis elementas, kurį būtina nustatyti traukiant tarnybinėn atsakomybėn, – tai subjektas, t. y. kam ši atsakomybės rūšis gali būti taikoma. Toks asmuo yra valstybės tarnautojas. Apibendrinus VTĮ 2 straipsnio 1 ir 2 dalis galima teigti, kad valstybės tarnautojas – fizinis asmuo, einantis pareigas valstybės tarnyboje ir atliekantis viešojo administravimo veiklą valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje įgyvendinant tam tikros valstybės valdymo srities politiką ar užtikrinant jos įgyvendinimo koordinavimą, koordinuojant tam tikros valstybės valdymo srities įstaigų veiklą, valdant, paskirstant finansinius išteklius ir kontroliuojant jų panaudojimą, atliekant auditą, priimant ir įgyvendinant teisės aktus, valstybės ir savivaldybių institucijų ar įstaigų sprendimus viešojo administravimo srityje, rengiant ar koordinuojant teisės aktų, sutarčių ar programų projektus ir teikiant dėl jų išvadas, valdant personalą arba turint viešojo administravimo įgaliojimus nepavaldžių asmenų atžvilgiu. Pažymėtina, kad iš šios sąvokos ir Viešojo administravimo įstatymo nuostatų[10] analizės galima daryti išvadą, kad ne kiekvienas asmuo, atliekantis viešojo administravimo veiklą, yra laikomas valstybės tarnautoju, tačiau kiekvieno valstybės tarnautojo veikla turi būti susieta su viešuoju administravimu. Praktikoje nustatyti, ar asmuo turi valstybės tarnautojo statusą, yra paprasta, belieka asmens byloje pažiūrėti, kokiu pagrindu jis priimtas į darbą, – pagal darbo sutartį[11] ar pagal individualų administracinį aktą.

Kitas elementas, nustatytinas tarnybinės atsakomybės taikymo atveju, – veika, kuri turi atitikti tarnybinio nusižengimo sudėtį. Pagal VTĮ 2 straipsnio 12 dalį *tarnybinis nusižengimas* – valstybės tarnautojo pareigų neatlikimas arba netinkamas atlikimas dėl valstybės tarnautojo kaltės. Taigi, valstybės tarnautojas gali arba apskritai neatlikti savo

---

10 Įstatymo 2 straipsnio 4 dalis nustato, kad viešojo administravimo subjektas – valstybės institucija ar įstaiga, savivaldybės institucija ar įstaiga, pareigūnas, valstybės tarnautojas, valstybės ar savivaldybės įmonė, viešoji įstaiga, kurios savininkė ar dalininkė yra valstybė ar savivaldybė, asociacija, šio įstatymo nustatyta tvarka įgalioti atlikti viešąjį administravimą.

11 Pažymėtina, kad pagal VTĮ 10 straipsnio 5 dalį su valstybės tarnautojais darbo sutartys nėra sudaromos. Darbo sutarties nereikėtų painioti su diplomatinės tarnybos sutartimi, kuri yra sudaroma su diplomatinės tarnybos darbuotojais, arba su vidaus tarnybos sutartimi, kuri yra sudaroma su vidaus tarnybos sistemos pareigūnais.

pareigų, arba atlikti, tačiau su tam tikrais trūkumais, klaidomis, t. y. netinkamai. Tai leidžia teigti, kad tarnybinis nusižengimas gali būti padarytas veikimu arba neveikimu.

Akivaizdu, kad tarnybinė atsakomybė yra susieta su valstybės tarnautojo teisiniu statusu, kurį atspindi turimi įgaliojimai ir kompetencijos. Valstybės tarnautojo pareigos yra įtvirtintos VTĮ 15 straipsnyje, kituose įstatymuose, jos yra detalizuojamos institucijos, kurioje dirba valstybės tarnautojas, vidaus darbo tvarkos taisyklėse, valstybės tarnautojo pareigybės aprašyme. Dažnai valstybės tarnautojų pareigybės aprašymai baigiami tokia nuostata: „vykdo kitus vadovo pavedimus“. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau – LVAT) yra pabrėžęs, kad tarnybinės užduotys, formuluojamos rašytiniais pavedimais, turi būti konkrečios, suprantamos, atspindėti užduoties tikslus, nustatyti įpareigojimo įvykdymo terminus, atitinkančius užduoties sudėtingumą[12]. Darytina išvada, kad tik už tokios užduoties nevykdymą ar netinkamą vykdymą gali būti taikoma tarnybinė atsakomybė.

Valstybės tarnautojo pareigų neatlikimas – tai pasyvus elgesys, kai valstybės tarnautojas nesilaiko VTĮ nuostatų arba nevykdo jo pareigybės aprašyme nustatytų funkcijų(-os). Teismų praktikoje yra suformuota nuostata, kad valstybės tarnautojams taikant atsakomybę už neveikimą, kuris pasireiškė teisės aktais nustatytų procesinių veiksmų neatlikimu per nustatytus terminus, turi būti įvertinamas ne tik objektyvus atsakomybės už neveikimą pagrindas – pareiga atlikti teisės aktuose nustatytus veiksmus, bet ir subjektyvus pagrindas – galėjimas veikti, kaip to reikalauja teisės aktai. Nustatant asmens neveikimo subjektyvųjį pagrindą, privalu atsižvelgti į visas neveikimo metu egzistavusias faktines aplinkybes, kurios: 1) leido asmeniui veikti taip, kaip to reikalavo teisės aktai; arba 2) nepriklausė nuo asmens valios ir jis negalėjo veikti taip, kaip to reikalavo teisės aktai[13].

„Tuo tarpu netinkamas pareigų atlikimas gali pasireikšti aktyviais valstybės tarnautojo veiksmais, kai jais tiesiogiai pažeidžiami valstybės tarnautojams nustatyti draudimai, arba kai jo veiksmuose galima įžvelgti netinkamą iškeltų reikalavimų įvykdymą.“[14] Netinkamas pareigų atlikimas gali taip pat kilti ir dėl piktnaudžiavimo tarnyba, nors pati piktnaudžiavimo tarnyba sąvoka, įtvirtinta VTĮ[15], nustato, kad piktnaudžiavimas gali pasireikšti ir pasyviais valstybės tarnautojo veiksmais. Be to, pagal VTĮ 29 straipsnio 6 dalies 4 punktą piktnaudžiavimas tarnyba yra įvardijamas kaip šiurkštus tarnybinis nusižengimas, už kurį valstybės tarnautojas gali būti atleistas iš valstybės tarnybos.

---

12 Administracinių bylų dėl tarnybinių ginčų nagrinėjimo teismuose praktikos apibendrinimas, aprobuotas LVAT 2006 m. liepos 3 d. pasitarime, p. 46 [interaktyvus]. [žiūrėta 2012-06-01]. <http://www.lvat.lt/lt/teismu-praktika/teismu-praktikos-apibendrinimai.html>.

13 Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2010 m. liepos 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A15-A-575-876/2010.

14 Budbergytė, R.; Šakočius, A.; Žilinskas, D. *Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo komentaras.* Vilnius: Lietuvos viešojo administravimo institutas, 2004, p. 15.

15 VTĮ 2 straipsnio 13 dalis nurodo, kad piktnaudžiavimas tarnyba – tai valstybės tarnautojo veika (veikimas ar neveikimas), kai tarnybinė padėtis naudojama ne tarnybos interesais arba ne pagal įstatymus ar kitus teisės aktus, arba savanaudiškais tikslais (neteisėtai pasisavinamas ar kitiems perleidžiamas svetimas turtas, lėšos ir t. t.) ar dėl kitokių asmeninių paskatų (keršto, pavydo, karjerizmo, neteisėtų paslaugų teikimo ir t. t.), taip pat valstybės tarnautojo veiksmai, kuriais viršijami suteikti įgaliojimai ar savivaliaujama.

Ypač svarbi aplinkybė, kuri turi būti įvertinama analizuojant neteisėtą valstybės tarnautojo elgesį, – tai yra valstybės tarnautojo veikimo ar neveikimo sąsajos su jo tarnyba. LVAT pabrėžia, kad sąvoka „tarnybinis nusižengimas“ pati savaime yra pagrindas manyti, kad nusižengimas, už kurį valstybės tarnautojas gali būti patrauktas tarnybinėn atsakomybėn, turėtų būti susijęs su jo tarnyba. Priešingas aiškinimas iškreiptų šios teisinės definicijos prasmę. Be to, VTĮ nėra aiškiai nurodyta, kad tarnybiniu nusižengimu gali būti laikomas ir valstybės tarnautojo elgesys, nesusijęs su tarnyba, jo elgesys už valstybės tarnautojo tarnybinių pareigų ir funkcijų vykdymo sferos[16]. Šių principinių nuostatų privalu nepažeisti ypač tuomet, kai valstybės tarnautojas savo neteisėtu elgesiu pažeidžia ne tik VTĮ, bet ir ATPK normas.

Teisės teorijoje visuotinai pripažįstamas principas, kad niekas už tą patį pažeidimą negali būti baudžiamas du (kelis) kartus. Tačiau taikant tarnybinę atsakomybę pasitaiko atvejų, kai iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad asmuo už tuos pačius veiksmus (ar neveikimą) nubaudžiamas kelis kartus. Vis dėlto praktikoje įmanomos situacijos, kai valstybės tarnautojas savo kalta veika pažeidžia ne tik normas, reglamentuojančias jo tarnybines pareigas, bet ir normas, kurios nustato atsakomybę už teisės normų pažeidimus valstybės išorinio valdymo srityje. Teismų praktikoje galima atrasti pavyzdžių, kai teismas, vertindamas administracinės ir tarnybinės atsakomybės skirtumus ir akcentuodamas šių atsakomybių netapatumą, pasisako dėl dvigubos atsakomybės principo. Tokios situacijos kyla atribojant tarnybinę atsakomybę (kuri taikoma už pažeidimus, nustatytus vidaus tvarkos aktais (pareigybių aprašymais) nuo administracinės (kuri taikoma už viešosios teisės normomis reglamentuojamus valstybinio valdymo srities pažeidimus)[17]. LVAT administracinėje byloje[18] Nr. A^{63}-990/2008 nustatė, kad pareiškėjas, dirbantis savivaldybės administracijos Vietos ūkio ir kapitalinės statybos skyriaus vedėju, ginčijo darbdavio įsakymą dėl tarnybinės nuobaudos paskyrimo, grįsdamas tuo, kad už tą patį veiksmą – statinio renovaciją be statybos leidimo – jis buvo nubaustas administracine tvarka ir už tą patį nusižengimą paskirta tarnybinė nuobauda. Taigi, pareiškėjas akcentavo, kad buvo nubaustas du kartus už tą patį nusižengimą. Teismas konstatavo, kad valstybės tarnautojo pareigybės aprašyme nustatytos pareigos, tarp jų: kontroliuoti remonto ir statybų darbų eigą ir pasiruošimą jiems, siekti, kad objektai būtų laiku suremontuoti ir priimti; reikalauti, kad remonto ir statybos darbai vyktų laikantis statybos įstatymo, galiojančių reglamentų, respublikinių statybos normų, katalogų, projektų ir techninių sąlygų. Pareiškėjui tarnybinė atsakomybė paskirta už tai, kad jis, netinkamai vykdydamas jam pagal pareigybės aprašymą nustatytas pareigas, nesiėmė priemonių, kad laiku būtų

16 Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2007 m. spalio 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A8-281/2007.

17 Taip pat svarbu pažymėti, kad administracinę atsakomybę taiko subjektai, kuriems atsakomybėn traukiami asmenys nėra pavaldūs tarnybine tvarka. Tuo tarpu VTĮ 30 straipsnio 5 dalis nustato, kad tarnybines nuobaudas skiria valstybės tarnautoją į pareigas priėmęs asmuo. Akcentuotina, kad tarnybines nuobaudas skiria ne tiesioginis valstybės tarnautojo vadovas, įstaigos vadovas, o valstybės tarnautoją į pareigas priėmęs asmuo. Kartais šie subjektai gali sutapti viename asmenyje. Subjektų, priimančių valstybės tarnautojus į valstybės tarnybą, sąrašą pateikia VTĮ 10 straipsnis.

18 Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2008 m. birželio 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A^{63}-990/2008.

išduotas statybos leidimas gimnazijos renovacijai, nesustabdė statinio statybos nesant statybos leidimo. Tuo tarpu administracinė atsakomybė buvo paskirta, nes valstybės tarnautojas pažeidė Lietuvos Respublikos statybos įstatymo reikalavimą ir padarė pažeidimą, numatytą ATPK 159 straipsnyje. Iš analizuojamos situacijos matyti, kad asmuo tais pačiais veiksmais padarė administracinį teisės pažeidimą ir buvo patrauktas administracinėn atsakomybėn bei tuo pat metu nevykdė pareigybės aprašyme nustatytų funkcijų ir padarė tarnybinį nusižengimą dėl savo kaltės. Tai reiškia, kad dėl tarnybinio nusižengimo buvo atliktas savarankiškas tyrimas ir surinkti pažeidimą patvirtinantys įrodymai. Teismas nustatė, kad pareiškėjo patraukimas administracinėn atsakomybėn už įstatymo pažeidimą valstybės išorinio valdymo srityje, nepaneigia tarnybinio nusižengimo padarymo fakto ir tarnybinės nuobaudos paskyrimas nelaikytinas nubaudimu už tą patį nusižengimą du kartus.

Teisės doktrinoje nuolat akcentuojama, kad teisės normos, reglamentuojančios atsakomybės taikymą, negali būti aiškinamos plečiamai, o visos abejonės, ar atitinkamas asmens elgesys užtraukia atsakomybę, turi būti vertinamos įtariamojo naudai. Kaip jau minėta, tarnybinio nusižengimo sąvoka, pateikta VTĮ, leidžia teigti, kad veika, už kurią valstybės tarnautojas galėtų būti traukiamas tarnybinėn atsakomybėn, turi būti susijusi su jo tarnyba, o VTĮ aiškiai nenurodo, kad tarnybiniu nusižengimu gali būti laikomas ir valstybės tarnautojo elgesys, nesusijęs su tarnyba. Praktikoje pasitaiko situacijų, kai teisinės sankcijos taikomos asmenims už veikas, kurios padaromos ne tarnybos metu ir nevykdant tarnybinių funkcijų. Kaip reikėtų vertinti tokias situacijas?

LVAT administracinėje byloje buvo nagrinėjama situacija, kai valstybės tarnautojas, dirbantis valstybinėje mokesčių inspekcijoje, ne darbo dieną, nevykdydamas tarnybinių funkcijų, vairavo automobilį neblaivus, dėl ko buvo nubaustas administracine bauda ir patrauktas administracinėn atsakomybėn, tačiau kai ši medžiaga buvo perduota darbdaviui, inspekcijos viršininkas atleido asmenį iš valstybės tarnybos už šiurkštų pažeidimą, nes valstybės tarnautojas nusižengė padorumo, pavyzdingumo bei dorovinio principingumo principams ir tokiu savo elgesiu diskreditavo valstybės tarnautojo vardą ir vidaus auditoriaus profesiją. Teismas konstatavo, kad negalima daryti vienareikšmės išvados, jog valstybės tarnautojas gali būti laikomas padariusiu tarnybinį nusižengimą, jei atitinkamoms teisės, etikos ar moralės normoms nusižengiama elgesiu, nesusijusiu su valstybės tarnyba, veikomis ar neveikimu už valstybės tarnautojo elgesio sferos, kuri yra susijusi su jo tarnybinių pareigų ir funkcijų atlikimu, ribų, o visos abejonės dėl tarnybinės atsakomybės taikymo vertintinos atsakomybėn traukiamo asmens naudai. Atsižvelgiant į tai konstatuota, kad tarnybinė nuobauda paskirta neteisėtai[19]. Analizuojamoje byloje tarnybinėn atsakomybėn buvo traukiamas karjeros valstybės tarnautojas, tuo tarpu vertinant statutinių valstybės tarnautojų (pavyzdžiui, policijos pareigūnų) statusą analogiškoje situacijoje – vertinimas būtų kitoks. Pavyzdžiui, pagal Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto 25 straipsnio 1 dalį pareigūnai už tarnybinius nusižengimus tarnybinėn atsakomybėn traukiami neatsižvelgiant į baudžiamosios ar administracinės

19 Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2007 m. spalio 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A8-281/2007.

atsakomybės taikymą. Kita vertus, statutiniai valstybės tarnautojai iš tarnybos gali būti atleisti ne tik dėl padaryto tarnybinio nusižengimo, bet ir dėl veikos, kuri gali būti nesusijusi su tarnybinių pareigų atlikimu ar netinkamu atlikimu. Šiuo atveju kalbama apie pareigūno vardo pažeminimą. Kaip nurodyta Statuto 2 straipsnio 7 dalyje, pareigūno vardo pažeminimas – tai kaltas pareigūno veikimas ar neveikimas, susijęs ar nesusijęs su tarnybinių pareigų atlikimu, tačiau akivaizdžiai žeminantis vidaus tarnybos sistemos autoritetą, griaunantis pasitikėjimą vidaus reikalų įstaiga arba ją kompromituojantis. Tuo tarpu Statuto 53 straipsnio 1 dalie 7 punktas sudaro prielaidas atleisti statutinį tarnautoją už pareigūno vardo pažeiminimą. Taigi, jeigu policijos pareigūnas ne tarnybos metu, nevykdydamas tarnybinių funkcijų vairuotų automobilį neblaivus – jo atleidimo pagrindu iš tarnybos taptų ne tarnybinis nusižengimas, o pareigūno vardo pažeminimas, o tai nėra tapačios sąvokos.

Apibendrinant prisimintina, kad tarnybinė atsakomybė taikoma už tarnybinius nusižengimus, o administracinė – už administracinius teisės pažeidimus. Tačiau pažymėtina, kad ta pačia veika valstybės tarnautojas gali pažeisti ir valstybės valdymo srityje nustatytas teisės normas, už ką jam bus taikoma administracinė atsakomybė, ir kartu pažeisti tarnybines funcijas, už ką taikytina tarnybinė atsakomybė. Kita vertus – tarnybinė atsakomybė VTĮ tiesiogiai susieta su tarnybinio pobūdžio funkcijų ir pareigų atlikimu, o šio įstatymo normos aiškiai nenurodo, kad tarnybinis nusižengimas gali būti padarytas veika, nesusijusia su tarnybinių funkcijų ir pareigų atlikimu.

2. Kai kurie procesiniai tarnybinės atsakomybės taikymo aspektai

Tarnybinės atsakomybės taikymo procesą galima skirstyti į tam tikras procesines stadijas: (1) tarnybinės bylos iškėlimas; (2) tarnybinio patikrinimo (tyrimo) atlikimas; (3) tarnybinio nusiženimo bylos nagrinėjimas ir nuobaudos paskyrimas (nepaskyrimas); (4) paskirtos tarnybinės nuobaudos apskundimas; (5) tarnybinės nuobaudos išnykimas. Šių stadijų privalu nuosekliai laikytis, nes kiekviena jų yra kryptingai orientuota į galutinį tikslą – tarnybinės atsakomybės instituto efektyvų pritaikymą.

Praktikoje atliekant tarnybinio patikrinimo veiksmus neišvengiama klaidų, teisės normų pažeidimų, kurie savo esme yra labai skirtingi ir nevienodai darantys įtaką tarnybinio patikrinimo rezultatų bei paskirtos nuobaudos teisėtumui. LVAT yra konstatavęs, kad vienus tarnybinės nuobaudos skyrimo taisyklių pažeidimus įstatymų leidėjas besąlygiškai sieja su paskirtosios nuobaudos neteisėtumu[20], o kitų tarnybinių nuobaudų skyrimo tvarkos pažeidimų įtaka paskirtosios nuobaudos teisėtumui turi būti vertinama pagal bendrąsias taisykles, įtvirtintas Administracinių bylų teisenos įstatymo 89 straipsnio 1 dalies 3 punkte[21]. Taigi taikant tarnybinę atsakomybę įmanomos situacijos, kai gali

20 Prie šių normų yra priskiriami tarnybinių nuobaudų skyrimo terminai bei draudimas skirti daugiau negu vieną nuobaudą už tą patį tarnybinį nusižengimą.

21 Tai reiškia, kad administracinis aktas turi būti panaikintas, jeigu jis yra neteisėtas dėl to, kad jį priimant buvo pažeistos pagrindinės procedūros, ypač taisyklės, turėjusios užtikrinti objektyvų visų aplinkybių įvertinimą bei sprendimo pagrįstumą. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2004 m. rugsėjo 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A[14]-736/04.

būti konstatuoti pagrindinių procedūrų pažeidimai, tačiau ne visuomet šie pažeidimai nulems paskirtos nuobaudos neteisėtumą. Visus procedūros pažeidimus galima skirstyti į formalius ir esminius. Analizuojant teismų praktiką galima pastebėti, kad ir formalūs pažeidimai gali būti lemiantys, tačiau ne kiekvienas formalus procedūros pažeidimas yra pagrindas pripažinti administracinį aktą (pavyzdžiui, kuriuo paskirta tarnybinė nuobauda) neteisėtu, jeigu įstatymas tiesiogiai nenustato tokios procedūros pažeidimo pasekmės. Teismų praktikoje yra nustatyta, kad kriterijus, pagal kurį turi būti vertinama procedūros pažeidimo įtaka administracinio akto teisėtumui, yra tikimybė, kad dėl šio pažeidimo buvo priimtas nepagrįstas sprendimas[22], o vertinant, ar padarytos klaidos yra esminės, reikia nustatyti: ar nebuvo pabloginta pareigūno, kuris įtariamas padaręs tarnybinį nusižengimą, teisinė padėtis; ar nebuvo suvaržytos jam garantuojamos teisės; ar tyrimą atliko nešališkas tinkamos sudėties subjektas; ar pateikta motyvuota ir išsami tyrimo išvada[23].

2.1. Tarnybinės bylos iškėlimas

Tai yra pirma stadija, kurios pradžia svarbi skaičiuojant tarnybinės atsakomybės taikymo terminus bei užtikrinant teisės aktų garantuojamas teises įtariamam valstybės tarnautojui. Tarnybinės bylos iškėlimas yra prilyginamas pavedimui atlikti tarnybinio nusižengimo tyrimą davimui. Galiojantys teisės aktai nenustato galimybės taikyti tarnybinę atsakomybę neatlikus tarnybinio patikrinimo. Nesant tokios procedūros paskirta tarnybinė nuobauda būtų besąlygiškai pripažinta neteisėta. Pagal Tarnybinių nuobaudų skyrimo valstybės tarnautojams taisyklių[24] (toliau – Taisyklės) 3 punktą tarnybinio nusižengimo tyrimas pradedamas valstybės tarnautoją, įtariamą padariusį tarnybinį nusižengimą, *į pareigas priėmusio asmens* arba, jeigu valstybės tarnautoją į pareigas priima Lietuvos Respublikos Vyriausybė, savivaldybės taryba, Ministro Pirmininko, savivaldybės mero iniciatyva arba jiems gavus oficialią informaciją apie valstybės tarnautojo tarnybinį nusižengimą. Taigi, įvardinti subjektai įpareigoja atsakingus asmenis pradėti tirti tarnybinį nusižengimą. Tokie įpareigojimai gali būti įforminami, pavyzdžiui, rezoliucija ar priimant individualų administracinį aktą dėl tarnybinio patikrinimo atlikimo. Svarbu pažymėti, kad tarnybinio nusižengimo procedūros pažeidimai gali tiesiogiai daryti įtaką atlikto tarnybinio patikrinimo rezultatų teisėtumui. Teismų praktikoje yra pripažinta, kad tarnybinį patikrinimą inicijuoti gali ir pavedimą atlikti tarnybinio nusižengimo tyrimą gali duoti tik tam įgalioti asmenys, nes priešingu atveju ši procedūra būtų pradėta nekompetentingų administravimo subjektų, kurie viršytų jiems priskirtus įgaliojimus. Pavyzdžiui, administracinėje byloje pareiškėja skundė Vilniaus apskrities viršininko įsakymą dėl tarnybinės nuobaudos paskyrimo už netinkamą pareigybės apra-

22 Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. balandžio 22 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A^{14}-416/2005.

23 Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. balandžio 19 d. nutartis administracinėje bylos Nr. A^{143}-46/2011.

24 Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 25 d. nutarimas Nr. 977 „Dėl tarnybinių nuobaudų skyrimo valstybės tarnautojams taisyklių patvirtinimo“. *Valstybės žinios.* 2002, Nr. 45-1708.

šyme nustatytų funkcijų atlikimą, t. y. už tai, kad pavėluotai parengė sprendimo projektą dėl nuosavybės teisių atkūrimo. Teismas konstatavo, kad tarnybinis patikrinimas pareiškėjos atžvilgiu buvo pradėtas ne apskrities viršininko, tačiau jo pavaduotojo, o byloje nėra įrodymų, kad pavaduotojas tuo metu laikinai ėjo įstaigos vadovo – apskrities viršininko, pareigas, ar turėjo apskrities viršininko pavedimą atlikti tokią funkciją. Teisėjų kolegija, įvertinusi šią aplinkybę, konstatavo, kad pareigūno, neįpareigoto atlikti tokias funkcijas, įgaliojimas patvarkymas atlikti tarnybinio nusižengimo tyrimą, vertintinas esminiu tarnybinės nuobaudos skyrimo procedūros pažeidimu, darančiu tarnybinio nusižengimo tyrimą ir kaip jo rezultatą surašytą išvadą neteisėtus. Ši esminė procedūrinė klaida – pagrindas panaikinti paskirtą nuobaudą[25].

2.2. Tarnybinio patikrinimo (tyrimo) atlikimas

LVAT, akcentuodamas tarnybinio patikrinimo atlikimo stadijos reikšmę, yra konstatavęs, kad ji nėra vien formalus veiksmas, apsiribojantis tik tarnautojo veikos ar neveikimo konstatavimu. Tai – plati įstaigos vadovo įpareigoto pareigūno ar komisijos veikla, susijusi su išsamiu visų tariamo tarnybinio nusižengimo padarymo aplinkybių ir priežasčių, nulėmusių nusižengimą, išaiškinimu[26]. Tarnybinį patikrinimą atlieka subjektas, kurį paskiria įstaigos vadovas.

Vienas iš svarbiausių veiksmų, kuris yra atliekamas šios stadijos metu – surašomas ir įtariamam valstybės tarnautojui įteikiamas pranešimas apie tarnybinį nusižengimą[27]. Taisyklės nustato 5 darbo dienų terminą, per kurį įtariamas valstybės tarnautojas gali, tačiau neprivalo pasinaudoti savo procesinėmis teisėmis ir pateikti savo paaiškinimą. Visi veiksmai, kuriais ribojama ar panaikinama ši procesinė teisė, šiurkščiai pažeidžia

25 Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2004 m. liepos 30 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A^4-678-2004. Tuo tarpu 2011 m. balandžio 19 d. administracinėje byloje Nr. A^{143}-46/2011 teismas pasisakė priešingai, konstatuodamas, kad darytina išvada, kad formalus procedūros pažeidimas – tarnybinio nusižengimo procedūros pradėjimas Specialiųjų tyrimo tarnybos direktoriaus pavaduotojo, o ne direktoriaus pavedimu – šioje byloje nelaikytinas esminiu procedūros pažeidimu, lėmusiu nepagrįsto sprendimo priėmimą. Šioje byloje asmuo buvo atleistas ne už tarnybinį nusižengimą, bet pagal atskirą atleidimo pagrindą – už priesaikos sulaužymą ir tarnybos pareigūno vardo pažeminimą. Tokį sprendimą teismas argumentavo tuo, kad laikytina, jog dėl savarankiško atleidimo pagrindo, numatyto Statuto 11 straipsnio 1 dalies 13 punkte, tarnybinio nusižengimo tyrimas nėra privalomas. Kadangi tarnybinio nusižengimo tyrimas atleidžiant pagal Statuto 11 straipsnio 1 dalies 13 punktą apskritai nebuvo privalomas, tai aplinkybė, kad jis buvo atliktas ir jį atlikti pavedė direktoriaus pavaduotojas, neturi lemiamos reikšmės sprendimo atleisti pareiškėją šiuo pagrindu iš tarnybos teisėtumui ir pagrįstumui, nes tai niekaip nesuvaržė ir nepažeidė pareiškėjo teisių. Priešingai, atlikus procedūrą, kurią atlikti nebuvo privaloma, net buvo sudarytos papildomos garantijos pareiškėjui apginti savo teises ir teisėtus interesus.

26 Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2004 m. liepos 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A^4-675-2004.

27 Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2007 m. gegužės 5 d. nutartyje administracinėje byloje Nr. A^2-473/2007 nurodė, kad pranešime dėl tarnybino nusižengimo turi būti tiksliai nurodoma, kokio nusižengimo padarymu įtariamas valstybės tarnautojas, padarymo laikas ir kitos reikšmingos aplinkybės. Jeigu tyrimo metu paaiškėja, kad tas asmuo padarė ir kitą veiką, kuri turi tarnybinio nusižengimo požymių, tai turi būti įforminama ta pačia tvarka, kaip ir pradinis nusižengimas. Tarnybinė išvada turi būti surašoma ir tarnybinė nuobauda gali būti skiriama tik už tą tarnybinį nusižengimą, apie kurio padarymą nustatyta tvarka pranešta nusižengimo padarymu įtariamam valstybės tarnautojui.

įtariamo valstybės tarnautojo statusą ir tai gali nulemti paskirtos nuobaudos neteisėtumą. Dėl įtariamo valstybės tarnautojo statusą ribojančių veiksmų yra pasisakęs LVAT, vertindamas pareiškėjos skundą, kuriuo ji kreipėsi į teismą, prašydama pripažinti neteisėtu įsakymą, kuriuo jai buvo paskirta tarnybinė nuobauda už tai, kad ji nevykdė Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus pirmininko žodinių nurodymų. Skundas argumentuotas tuo, kad buvo padaryti šiurkštūs tarnybinės nuobaudos skyrimo procedūros pažeidimai, t. y. tarnybinio nusižengimo tyrimo išvada buvo surašyta anksčiau, negu baigėsi terminas paaiškinimui pateikti. LVAT teisėjų kolegija pabrėžė, jog teisė pateikti paaiškinimą yra svarbi valstybės tarnautojo, įtariamo padarius tarnybinį nusižengimą, galimybė gintis nuo pareikšto įtarimo garantija, kuri negali būti ignoruojama nei atliekant valstybės tarnautojo tarnybinio nusižengimo tyrimą, nei sprendžiant dėl to kilusį ginčą teisme, todėl, anot teismo, toks valstybės tarnautojo, kurio atžvilgiu atliekamas tarnybinio nusižengimo tyrimas, teisių pažeidimas laikytinas šiurkščiu tarnybinės nuobaudos skyrimo procedūros pažeidimu, suteikiančiu pagrindą panaikinti paskirtą tarnybinę nuobaudą[28].

Analizuojama stadija taip pat svarbi tuo, kad užbaigus tarnybinį patikrinimą yra surašoma motyvuota tarnybinio patikrinimo išvada. Tai yra procesinis dokumentas, kuriame įforminami tyrimo rezultatai. Nustačius, kad valstybės tarnautojas padarė tarnybinį nusižengimą, pastarasis turi būti kvalifikuojamas, motyvuotoje išvadoje nurodant atitinkamą VTĮ straipsnį, jo dalį ir punktą, įvykdymo aplinkybes, tarnybinę atsakomybę lengvinančias ir sunkinančias aplinkybes, įtvirtintas VTĮ 30^1 straipsnyje, kaltės formą, valstybės tarnautojo veiklą iki tarnybinio nusižengimo padarymo, pasekmes, jei tokių yra.

Taisyklių 9 punkte yra įtvirtintos įtariamo valstybės tarnautojo teisės, tarp kurių numatyta, kad baigus tarnybinio nusižengimo tyrimą, tarnybinėn atsakomybėn traukiamas asmuo turi teisę susipažinti su motyvuota išvada apie tyrimo rezultatus ir kita tarnybinio nusižengimo tyrimo medžiaga. Taigi, kyla klausimas, jeigu valstybės tarnautojas nesutinka su atlikto tyrimo rezultatais, ar gali jis tokią motyvuotą išvadą skųsti administraciniam teismui, jeigu Taisyklių 9 punkte tokia teisė nėra numatyta? LVAT yra konstatvęs:

- ginčo objektu administraciniame teisme gali būti viešojo ar vidaus administravimo subjekto aktai ar veiksmai (neveikimas), *kurie suinteresuotiems asmenims objektyviai sukelia atitinkamas teisines pasekmes* (pažeidžia jų teises ar įstatymų saugomus interesus). Nagrinėdamas skundus dėl teisinių pasekmių negalinčių sukelti ir nesukeliančių aktų ar veiksmų, teismas asmens teisių apginti negalėtų, nes net ir skundo tenkinimo atveju asmens teisių ir pareigų apimtis nepasikeistų, o pats procesas būtų iš esmės beprasmis[29];
- vadovui patvirtinus motyvuotą išvadą (joje nurodyti faktai ir jų teisinis įvertinimas) tampa atitinkamo sprendimo, t. y. individualaus teisės akto, dalimi, todėl ABTĮ taikymo prasme tarnybinio patikrinimo išvada negali būti laikoma teisės

28 Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2008 m. rugpjūčio 1 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A^{502}-1386/2008.

29 Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo 2007 m. gegužės 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS4- 215/2007.

aktu, tiesiogiai nustatančiu tikrinamam pareigūnui atitinkamas teises ar pareigas. Todėl išvada (joje pateikti faktai bei tikrintojo pasiūlymai) negali būti laikoma veiksmu ar skundžiamu teisės aktu[30]. Taigi, darytina išvada, kad gali būti skundžiams tik individualus administracinis aktas, kuriuo paskiriama tarnybinė nuobauda. Tačiau pažymėtina, kad teismų praktikoje yra pavyzdžių[31], kai tarnybinio patikrinimo išvada laikytina teisines pasekmes sukeliančiu administraciniu aktu, kuris gali būti skundžiamas ir nagrinėjamas administraciniuose teismuose. Akcentuotina, kad šioje byloje tarnybinio patikrinimo išvada buvo surašyta ne dėl tarnybinio nusižengimo, tačiau siekiant nustatyti, ar yra priežastinis ryšys tarp statutinio valstybės tarnautojo sveikatos sutrikdymo ir tarnybinių pareigų atlikimo. Tokiu atveju tarnybinio patikrinimo išvados rezultatai svarbūs sprendžiant, ar pareigūnui mokėtina kompensacija dėl sveikatos sutrikdymo tarnybos metu, nes, patikrinimo išvadoje nustačius, kad priežastinio ryšio tarp sveikatos sutrikdymo ir tarnybinių pareigų atlikimo (tarnybos) nėra, užkertamas kelias bet kokioms tolesnėms administracinėms procedūroms, būtinoms pareigūno teisei kompensaciją realizuoti.

2.3. Tarnybinio nusižengimo bylos nagrinėjimas ir nuobaudos paskyrimas (nepaskyrimas)

Tai yra privaloma tarnybinio nusižengimo tyrimo stadija, kurioje aktyviausias vaidmuo tenka įtariamą valstybės tarnautoją į pareigas priimančiam asmeniui, kuris, atsižvelgdamas į atlikto tarnybinio patikrinimo rezultatus, turi priimti galutinį sprendimą. Praktikoje iškyla klausims: ar tarnybinę nuobaudą skiriantis asmuo privalo atsižvelgti į tarnybinio patikrinimo išvadą? Tokį klausimą suponuoja ir teisinis reglamentavimas. Taisyklių 14 punkte yra nustatytos trys į pareigas priimančio asmens elgesio galimybės: (1) pripažinti, kad valstybės tarnautojas padarė tarnybinį nusižengimą, ir skirti jam tarnybinę nuobaudą, jeigu pateiktoje išvadoje nurodyta, kad valstybės tarnautojas padarė tarnybinį nusižengimą; (2) pripažinti, kad valstybės tarnautojas tarnybinio nusižengimo nepadarė, jeigu pateiktoje išvadoje nurodyta, kad valstybės tarnautojas nepadarė tarnybinio nusižengimo; (3) pripažinti, kad valstybės tarnautojas padarė tarnybinį nusižengimą, tačiau tarnybinės nuobaudos neskirti, jeigu pateiktoje išvadoje nurodyta, kad valstybės tarnautojui, padariusiam tarnybinį nusižengimą, tarnybinė nuobauda negali būti paskirta, nes pasibaigė VTĮ 30 straipsnio 1 dalyje nustatytas tarnybinės nuobaudos skyrimo terminas.

Kaip matome, bet koks į pareigas priimančio asmens sprendimas tiesiogiai priklauso nuo to, kas yra parašyta motyvuotoje išvadoje. Lingvistiškai analizuojant šiuos punktus galima daryti išvadą, kad, pavyzdžiui, asmuo negali paskirti tarnybinės nuobaudos, jeigu motyvuotoje išvadoje parašyta, kad tarnautojo veiksmuosei tarnybinio

30 Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2004 m. gruodžio 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A[11]-851/2004.

31 Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2009 m. kovo 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A143-67/2009.

nusižengimo sudėties nėra. Tai patvirtina ir Taisyklių 13 punktas, pagal kurį išvadoje pateiktas pasiūlymas dėl konkrečios tarnybinės nuobaudos skyrimo valstybės tarnautoją į pareigas priėmusiam asmeniui neprivalomas. Akcentuotina, kad Taisyklės kalba apie *konkrečios* tarnybinės nuobaudos neprivalomumą. Tai reiškia, kad, jeigu motyvuotoje išvadoje siūloma įtariamą valstybės tarnautoją patraukti tarnybinėn atsakomybėn, į tai reikia atsižvelgti privalomai, tačiau įstaigos vadovas laisvas pasirinkti, kokią konkrečiai nuobaudą jam parinkti ir jis neprivalo skirti būtent tą nuobaudą, kurią siūlo tarnybinį patikrinimą atlikęs subjektas. Gana dviprasmiškai šiuo klausimu yra pasisakęs teismas, vienoje iš bylų konstatuodamas, kad į tarnybinio nusižengimo tyrimo išvadą tarnybinę nuobaudą skirti turintis teisę asmuo *turi atsižvelgti*, tačiau ši išvada *nėra privaloma*, o tik rekomendacinio pobūdžio. Todėl tarnybinę nuobaudą skirti turintis teisę asmuo gali priimti kitokį sprendimą, nei siūloma išvadoje, arba, manydamas, kad ištirtos ne visos reikšmingos aplinkybės, pavesti atlikti papildomą tyrimą[32].

2.4. Tarnybinės atsakomybės taikymo terminai

Taikant tarnybinę atsakomybę esminės reikšmės turi procesiniai terminai. VTĮ nustato, kad *tarnybinė nuobauda turi būti paskirta ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo tarnybinio nusižengimo paaiškėjimo dienos, neįskaitant laiko, kurį valstybės tarnautojas nebuvo darbe dėl ligos, buvo komandiruotėje arba atostogavo,*<...>. Praktikoje, taikant tarnybines nuobaudas, itin svarbu žinoti nuo kokios dienos reikia skaičiuoti vieno mėnesio laikotarpį. Pasitaiko atvejų, kai šis terminas pradedamas skaičiuoti nuo pavedimo pradėti tirti tarnybinį nusižengimą dienos ar nuo informacijos apie valstybės tarnautojo tarnybinio nusižengimo gavimo dienos. Tačiau tokia praktika yra ydinga. Pagal VTĮ nuobauda turi būti pritaikyta per mėnesį nuo nusižengimo paaiškėjimo dienos, kurią reikia sieti su diena, kai galima padaryti išvadą, ar įtariamo valstybės tarnautojo veikoje yra tarnybinio nusižengimo sudėtis ir ar valstybės tarnautojas yra kaltas dėl tarnybinio nusižengimo. Tokią išvadą galima padaryti tik tuomet, kai yra surinkti, įvertinti ir ištirti pažeidimą ir kitas reikšmingas aplinkybes patvirtinantys ar paneigiantys įrodymai, apklausti visi suinteresuoti asmenys, atliktas visapusiškas bylos tyrimas. LVAT praktikoje galima atrasti keletą nutarčių, kuriose analizuojamas tarnybinio nusižengimo paaiškėjimo momentas. Vienoje iš nutarčių[33] teisėjų kolegija konstatavo, kad tarnybinio nusižengimo paaiškėjimo diena yra ta diena, kai motyvuota tarnybinio nsižengimo tyrimo išvada yra pateikiama valstybės tarnautoją į pareigas priėmusiam asmeniui. Kitoje byloje[34] teismas nusprendė, kad nusižengimo paaiškėjimo diena yra išvados dėl tarnybinio nusižengimo tyrimo surašymo diena. Matome, kad šiose bylose paaiškėjimo diena yra siejama su motyvuota išvada, tačiau vienu atveju akcentuojamas jos surašymo, kitu

32 Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. gegužės 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A2-634/2005.

33 Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2003 m. rugsėjo 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-720/2003.

34 Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2003 m. rugsėjo 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A^8-793/2003.

atveju – įteikimo momentas. Taisyklių 11 punkte yra nustatytaa, kad subjektas, atliekantis tarnybinį patikrinimą, tarnybinį nusižengimą gali tirti ne ilgiau kaip 20 darbo dienų nuo įpareigojimo pradėti tarnybinio nusižengimo tyrimą gavimo, tuo tarpu 13 punktas nustato, kad ištyrus tarnybinį nusižengimą į pareigas priėmusiam asmeniui motyvuota išvada apie tyrimo rezultatus įteikiama ne vėliau kaip 21 darbo dieną po tarnybinio nusižengimo tyrimo pradžios. Taigi matome, kad abiematvejais, skaičiuojant vieno mėnesio laikotarpį, paaiškėjimo diena būtų skirtinga. Todėl siūlytina įstatymų leidėjui aiškiai įtvirtinti paaiškėjimo dienos formuluotę. Atsižvelgiant į tai, kad tarnybinę atsakomybę taiko ne tyrimą atliekantis subjektas, o įtariamą valstybės tarnautoją į pareigas priėmęs asmuo, manytina, kad paaiškėjimo diena turėtų būti ta diena, kai šiam asmeniui yra įteikiama motyvuota tarnybinio patikrinimo išvada.

2.5. Pasekmės paskyrus nuobaudą už tarnybinį nusižengimą

Pirmiausia svarbu pažymėti, kad VTĮ neįtvirtina, kokios teisinės pasekmės kyla valstybės tarnautojui, kuris yra nubaustas už tarnybinį nusižengimą ir turi galiojančią tarnybinę nuobaudą. Tad iš pirmo žvilgsnio gali atrodyti, kad jeigu valstybės tarnautojui paskiriama tarnybinė sankcija, vienintelė pasekmė – moralinis poveikis valstybės tarnautojo sąmonei, nes beveik visos sankcijos yra moralinio pobūdžio (pastaba, papeikimas, griežtas papeikimas), išskyrus tuos atvejus, kai yra paskiriama griežčiausia nuobauda – atleidimas iš valstybės tarnybos. Sistemiškai analizuojant VTĮ galima išskirti griežtą papeikimą. Pagal VTĮ 29 straipsnio 4 dalį, jeigu valstybės tarnautojui nors kartą per paskutinius 12 mėnesių buvo taikyta tarnybinė nuobauda – griežtas papeikimas ir jis padaro kitą tarnybinį nusižengimą – jam gali būti taikomas atleidimas iš pareigų. Taigi, turint galiojančią tarnybinę nuobaudą – griežtą papeikimą – tam tikrą laiką valstybės tarnautojui reikia „būti atsargiam“ ir nepadaryti naujo tarnybinio nusižengimo.

Tačiau analizuojant kitus valstybės tarnybą reglamentuojančius teisės aktus galima pastebėti, kad juose yra nustatomi tam tikri draudimai ir ribojimai tarnybine tvaka baustiems valstybės tarnautojams. Pagal Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo 15 straipsnį, jeigu valstybės tarnautojas padarė tarnybinį nusižengimą, kuriuo pažeistas šis įstatymas[35], jam, priklausomai nuo to, kokie reikalavimai yra pažeisti, gali būti taikomi šie apribojimai ir draudimai: vienus metus nuo pažeidimo paaiškėjimo dienos negali būti skatinamas; vienus metus nuo pažeidimo paaiškėjimo dienos negali būti priimamas, skiriamas ar renkamas į aukštesnes pareigas; jeigu valstybės tarnautojui pritaikoma nuobauda – atleidimas iš valstybės tarnybos už šio įstatymo pažeidimus – trejus metus nuo pažeidimo paaiškėjimo dienos negali būti priimamas, skiriamas ar renkamas į pareigas valstybinėje tarnyboje.

Kitas teisės aktas, kuris numato teisines pasekmes, esant galiojančiai tarnybinei nuobaudai – Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. liepos 19 d. nutarimas Nr. 1167 „Dėl Vienkartinių piniginių išmokų valstybės tarnautojams skyrimo ir mokėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Šio nutarimo 6 punktas nustato, kad „vienkartinė

35 Pažymėtina, kad ne visais tarnybiniais nusižengimais yra pažeidžiamas būtent šis įstatymas.

piniginė išmoka neskiriama valstybės tarnautojui, turinčiam galiojančią tarnybinę nuobaudą“.

Apibendrinant galima daryti išvadą, kad, jeigu valstybės tarnautojas turi galiojančią tarnybinę nuobaudą, kuri paskirta už pažeidimus, susijusius su interesų derinimo valstybės tarnyboje aspektais, tokio tarnautojo negalima skatinti jokia forma, tačiau, jeigu tarnautojo padaryti teisės pažeidimai nepažeidžia šio įstatymo nuostatų – teisės aktai nenustato draudimo jį skatinti, išskyrus draudimą mokėti vienkartinę piniginę išmoką, tačiau padėka ar vardinė dovana – gali būti įteikiama[36].

Išvados

1. Lietuvos valstybės tarnautojų statusą reglamentuojantys teisės aktai skiria dvi atsakomybių rūšis, kurios gali būti taikomos valstybės tarnautojams už tarnybinių pareigų (funkcijų) neatlikimą ar netinkamą atlikimą: tarnybinė ir drausminė. Tačiau atlikta analizė leidžia teigti, kad iš esmės tie patys dalykai norminiuose aktuose yra įvardinami skirtingomis sąvokomis: vieni valstybės tarnautojai *(karjeros, politinio asmeninio pasitikėjimo, įstaigų vadovai ar pakaitiniai ir didžioji dauguma statutinių valstybės tarnautojų)* už tarnybinius nusižengimus yra traukiami tarnybinėn atsakomybėn, kiti valstybės tarnautojai *(kai kurie statutiniai)* už analogiškus pažeidimus yra traukiami drausminėn atsakomybėn, treti *(taip pat statutiniai)* –tarnybinėn atsakomybėn traukiami už tarnybinio drausminio pobūdžio nusižengimus.

2. Valstybės tarnautojo patraukimas administracinėn atsakomybėn neeliminuoja galimybės, kad ta pati tarnautojo veika galėtų būti kvalifikuojama ir kaip kitos rūšies teisės pažeidimas, t. y. kaip tarnybinis nusižengimas. Esant tokiai situacijai nėra pažeidžiamas konstitucinis principas, draudžiantis už tą patį pažeidimą bausti kelis kartus, nes tais pačiais valstybės tarnautojo neteisėtais veiksmais gali būti pažeidžiamos ne tik viešosios valstybinio valdymo srities normos, už kurių nesilaikymą taikoma administracinė atsakomybė, bet ir valstybės tarnautojui nustatytos tarnybinės pareigos, už kurių pažeidimą taikomos tarnybinės sankcijos.

3. Taikant tarnybinę atsakomybę neišvengiamai padaromos procesinės ar teisės taikymo klaidos, kurios pagal savo pobūdį gali būti formalios arba esminės. Vertinant klaidas ir pažeidimus, padarytus taikant tarnybinę atsakomybę reglamentuojančius teisės aktus, svarbu nustatyti jų įtaką tarnybinio patikrinimo rezultatų bei paskirtos nuobaudos teisėtumui. Esant procedūrinėms klaidoms svarbu išsiaiškinti, ar jomis nebuvo suvaržytos įtariamam valstybės tarnautojui garantuojamos teisės ir dėl to nepablogėjo jo teisinė padėtis, ar tarnybinio patikrinimo metu buvo užtikrinamas nešališkumas, ar padarytos klaidos leido užtikrinti objektyvų visų aplinkybių įvertinimą ir galutinio sprendimo pagrįstumą. Tokia procedūrinių klaidų analizė leidžia įvertinti padarytų klaidų statusą ir galutinę įtaką tarnybinio nusižengimo tyrimo ir nuobaudos skyrimo procedūroms bei įvertinti tarnybinės atsakomybės pritaikymo teisėtumą.

---

36 VTĮ 27 straipsnis 2 dalis nustato, kad valstybės tarnautojai gali būti skatinami padėka, vardine dovana, vienkartine pinigine išmoka Vyriausybės nustatyta tvarka.

Pasiūlymai

1. Siekiant suvienodinti teisinį reguliavimą ir atriboti valstybės tarnybos teisę (kaip viešosios teisės šaką) nuo darbo teisės normų, straipsnio autoriai siūlo nustatyti tokį teisinį reglamentavimą, pagal kurį tarnybinė atsakomybė būtų taikoma valstybės tarnautojams, neišskiriant statutinių valstybės tarnautojų, o drausminė atakomybė – darbuotojams, kurių statusą reguliuoja Darbo kodekso normos.

2. Siūlytina VTĮ įtvirtinti paaiškėjimo dienos, nuo kurios skaičiuojamas tarnybinės atsakomybės taikymo vieno mėnesio terminas, formuluotę. Manytina, kad paaiškėjimo diena turėtų būti ta diena, kai motyvuota tarnybinio patikrinimo išvada įteikiama tarnybinį nusižengimą padariusį valstybės tarnautoją į pareigas priimančiam asmeniui.

Literatūra

Administracinių bylų dėl tarnybinių ginčų nagrinėjimo teismuose praktikos apibendrinimas, aprobuotas LVAT 2006 m. liepos 3 d. pasitarime [interaktyvus]. [žiūrėta 2012-06-01]. <http://www.lvat.lt/lt/teismu-praktika/teismu-praktikos-apibendrinimai.html>.

Budbergytė, R.; Šakočius, A.; Žilinskas, D. *Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo komentaras.* Vilnius: Lietuvos viešojo administravimo institutas, 2004.

Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas „Dėl kai kurių teisės aktų, kuriais reguliuojami valstybės tarnybos ir su ja susiję santykiai, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir įstatymams“. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 181-6708.

Lietuvos Respublikos Tarnybos kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos statuto patvirtinimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 39-1088.

Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento statuto patvirtinimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 73-3101.

Lietuvos Respublikos valdininkų įstatymas. *Valstybės žinios*. 1995, Nr. 33-759.

Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 1999, Nr. 66-2130, Nr. 45-1708.

Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statutas. *Valstybės žinios*. 2003, Nr. 42-1927.

Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymas. *Valstybės žinios*. 1997, Nr. 67-1659.

Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 1999, Nr. 60-1945.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 25 d. nutarimas Nr. 977 „Dėl tarnybinių nuobaudų skyrimo valstybės tarnautojams taisyklių patvirtinimo“. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 45-1708.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. liepos 19 d. nutarimas Nr. 1167 „Dėl Vienkartinių piniginių išmokų valstybės tarnautojams skyrimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 74-3166.

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2003 m. rugsėjo 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A3-720/2003.

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2003 m. rugsėjo 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A^8-793/2003.

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2004 m. liepos 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A^4-675-2004.

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2004 m. liepos 30 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A^4-678-2004.

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2004 m. rugsėjo 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A^{14}–736/2004.

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2004 m. gruodžio 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A^{11}-851/2004.

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. balandžio 22 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A^{14}-416/2005.

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. gegužės 25 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A2-634/2005.

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2007 m. gegužės 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A^{2}-473/2007.

Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo 2007 m. gegužės 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS4-215/2007.

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2007 m. spalio 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A8-281/2007.

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2008 m. birželio 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A^{63}-990/2008.

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2008 m. rugpjūčio 1 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A^{502}-1386/2008.

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2009 m. kovo 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A143-67/2009.

Lietuvos vyriausiojo administracinio 2010 m. liepos 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A15-A-575-876/2010.

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. balandžio 19 d. nutartis administracinėje bylos Nr. A^{143}-46/2011.

Valstybės tarnybos departamento prie vidaus reikalų ministerijos 2011 metų ataskaita [interaktyvus]. Vilnius, 2012 [žiūrėta 2011-06-14]. <http://www.vtd.lt/index.php?1997726182>.

ISSUES OF APPLICATION OF THE DISCIPLINARY LIABILITY

Gytis Kuncevičius, Violeta Kosmačaitė

Mykolas Romeris University, Lithuania

Summary. *There are two types of responsibilities of civil service enshrined in the Law of the Republic of Lithuania on the Civil Service – disciplinary and material liability. Disciplinary liability is the structural part of the Lithuanian civil service. It directly impacts the frame of the civil service, improves the image and gives people's trust. That is the main reason to analyse the legal base and the practical application of the disciplinary liability in analytical-critical way.*

The article deals with the theoretical and practical aspects of the responsibility of civil servants. This article also covers the peculiarities of the concept of disciplinary liability in order to reveal the procedural grounds of application of this kind of liability and the consequences for the status of a civil servant. The authors also analyse practical situations of demarcation between disciplinary and administrative liabilities. One part of the article is devoted to the analysis of procedural application of the disciplinary liability issues. The main goal of the article is to discuss problematic aspects of executing stage.

The authors of the article come to the conclusion that there are two types of civil servant liabilities laid down in the Law – disciplinary and material liability. Taking into account the results of the analysis, it must be stated that the same things are defined differently in

the legal acts. Disciplinary liability must be applied to civil servants and to public officers, whereas other kinds of liability must be applied to persons working on the basis of contracts.

Moreover, the authors of the article draw the conclusion that the procedural mistakes made while applying disciplinary liability cannot fully eliminate the results of punishment. Here it must be clarified whether the rights of a civil servant were not restricted and whether the impartiality of the disciplinary inspection was guaranteed. That kind of analysis of procedural mistakes allows us estimating their status and the ultimate impact on the legality of disciplinary liability.

Keywords: *civil service, civil servant, responsibility of civil servants, misconduct in office, disciplinary penalties.*

Gytis Kuncevičius, Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Administracinės teisės ir proceso katedros lektorius, Socialinių mokslų (teisės krypties) daktaras. Mokslinių tyrimų kryptys: administracinės sutartys, viešojo administravimo formos, sutarties pritaikymas viešojo administravimo srityje, administracinės ir civilinės teisės sąveikos.

Gytis Kuncevičius, Mykolas Romeris University, Faculty of Law, Department of Administrative Law and Procedure, Lecturer, Doctor of Social Sciences (Law). Research interests: administrative contracts, forms of public administration, adaptation of contracts in the sphere of public administration, interaction between administrative and civil law.

Violeta Kosmačaitė, Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Administracinės teisės ir proceso katedros lektorė. Mokslinių tyrimų kryptys: administracinio proceso teisės problemos, viešasis administravimas, valstybės tarnyba.

Violeta Kosmačaitė, Mykolas Romeris University, Faculty of Law, Department of Administrative Law and Procedure, Lecturer. Research interests: problems of administrative procedural law, public administration, civil service.